

Briuselis, 2020 09 30
SWD(2020) 323 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita
Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovėnijoje

pridedamas prie

**KOMISIJOS KOMUNIKATO EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita
Teisinės valstybės principo padėtis Europos Sąjungoje

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} -
{SWD(2020) 305 final} - {SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 307 final} -
{SWD(2020) 308 final} - {SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} -
{SWD(2020) 311 final} - {SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} -
{SWD(2020) 314 final} - {SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} -
{SWD(2020) 317 final} - {SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} -
{SWD(2020) 320 final} - {SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

SANTRAUKA

Slovėnijos teisingumo sistemai būdingas svarbus Teismų tarybos ir Aukščiausiojo Teismo vaidmuo, susijęs su teisėjų skyrimu, jų karjera ir veiklos valdymu, taip pat pažangaus lygio informacinėmis ir ryšių technologijomis grindžiamos bylų valdymo priemonės. Svarbi nepriklausomo ir efektyvaus šių savivaldos organų veikimo sąlyga – suteikti Teismų tarybai ir Valstybinių prokuratūrų tarybai pakankamai lėšų. Konstitucinio Teismo sprendimas dėl bylos esmės, kuri rengiamasi priimti ir kuris yra susijęs su parlamentinių tyrimų atitiktimi Konstitucijai, gali tapti gairėmis, kaip apsaugoti teisėjų ir prokurorų nepriklausomumą ir autonomiją. Nors Valstybinė prokuratūra padidino savo veiklos veiksmingumą, tebekyla problemų siekiant veiksmingai vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už ekonominius ir finansinius nusikaltimus. Nors susikaupusių bylų mažėja ir jos nėra sisteminė problema, teismo procesų trukmė pinigų plovimo bylose tebekelia problemų.

Slovėnija turi teisinę ir institucinę sistemą, skirtą iš esmės užkirsti kelią korupcijai ir su ja kovoti. Visapusiškos viešos informacijos prieinamumo, viešų konsultacijų ir teisėkūros proceso skaidrumo politikos priemonės praktikoje taikomos gerai. Slovėnija taip pat turi savarankišką ir nepriklausomą specializuotą kovos su korupcija įstaigą – Korupcijos prevencijos komisiją, kuri prižiūri korupcijos prevenciją ir profesinio sąžiningumo valstybinėse pareigose stiprinimą. Jos žmogiškieji ir finansiniai ištekliai yra riboti ir kelia susirūpinimą. Be to, susirūpinimą tebekelia jos pajėgumas ir teisės aktų atotrūkis nuo praktikos, ypač susijęs su Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatymo – pagrindinio Slovėnijos kovos su korupcija teisės akto – įgyvendinimu.

Nors žiniasklaidos reguliavimo institucijos – Ryšio tinklų ir paslaugų agentūros – nepriklausomumas užtikrinamas įstatymu, Agentūra, atsižvelgiant į jos kompetencijos sritis, veikia su mažais ištekliais, o tai daro įtaką jos veiklos efektyvumui. Pagal dabartinę žiniasklaidos priemonių nuosavybės deklaravimo sistemą tam tikra informacija tampa viešai prieinama ir taip užtikrinamas dalinis nuosavybės skaidrumas, tačiau jis netaikomas galutiniams savininkams. Tai, kad nėra specialiai žiniasklaidai skirtų teisės normų, kuriomis būtų užkertamas kelias interesų konfliktams šiame sektoriuje, nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis neigiamai veikia Slovėnijos žiniasklaidos pliuralizmą. Plačiosios visuomenės ir žurnalistų siekis susipažinti su vieša informacija gali tapti ilgoku procesu. Susirūpinimą kelianti problema žurnalistams yra ne tik bauginanti poveikį darantys ieškiniai, bet ir internetinis priekabiavimas ir grasinimai, o baudžiamosios teisenos sistemos atsako pasigendama.

Stabdžių ir atsvarų sistemą padeda įgyvendinti, be kita ko, gerai parengtos internetinės konsultavimosi su visuomene ir kitais suinteresuotaisiais subjektais priemonės, kurias taikyti padeda Žmogaus teisių ombudsmenas ir nepriklausomas Lygybės principo gynėjas. Tačiau konsultacijų laikotarpis dažnai yra trumpas ir ne visada atsižvelgiama į nepriklausomų organizacijų poziciją. Konstitucinis Teismas gali atlikti *ex post* konstitucinę peržiūrą. Tačiau kadangi gaunamų konstitucinių skundų daugėja, o bylos kaupiasi, Konstitucinio Teismo procesai tampa ilgesni ir tai gali daryti įtaką jo veiklos efektyvumui. Pristatyta nacionalinė strategija, kaip iki 2023 m. padidinti paramą nevyriausybinėms organizacijoms.

I. TEISINGUMO SISTEMA

Slovėnijos teisingumo sistema yra trijų lygmenų – vietos ir apylinkės teismai (jie nagrinėja civilines ir komercines bylas), darbo teismai (vienas iš jų taip pat nagrinėja socialinės apsaugos bylas) ir administracinis teismas (jis turi aukštesniojo teismo statusą), nagrinėjantys bylas pirmąją instanciją (iš viso šešiasdešimt), keturi aukštesnieji teismai, nagrinėjantys bylas antrąją instanciją (jie nagrinėja apeliacinius skundus, kuriais apskundžiami pirmosios instancijos teismų sprendimai), ir Aukščiausiasis Teismas, nagrinėjantis bylas trečiąją instanciją (jis nagrinėja kasacinius skundus, kuriais apskundžiamos tam tikros aukštesniųjų teismų ir administracinio teismo nutartys). Konstitucijoje numatyta Teismų taryba, *sui generis* organas, nepriklausantis nė vienai valdžios grandžiai – jam pavesta saugoti teisminių institucijų nepriklausomumą, skatinti ir užtikrinti jų atskaitomybę, veiklos veiksmingumą ir darbo kokybę¹. Teismų taryba parenka teisėjų kandidatūras ir jas teikia Nacionalinei Asamblėjai (*Državni zbor* – pirmiesiems Parlamento rūmams) tvirtinti². Jeigu Teismų taryba pasirenka kandidatą, kuris jau buvo išrinktas į teisėjo pareigas, kandidatą į naujas, aukštesnes teisėjo pareigas skiria pati Taryba. Valstybinė prokuratūra yra savarankiška institucija, tačiau ji priklauso vykdomajai valdžiai, o pagrindiniai įgaliojimai, susiję su valstybinių prokurorų karjera ir prokuratūros veikimu, tenka Valstybinių prokuratūrų tarybai ir generaliniam prokurorui. Valstybinių prokuratūrų taryba yra nepriklausomas valstybinis organas, atliekantis Valstybinės prokuratūros savivaldos funkcijas ir padedantis užtikrinti baudžiamojo persekiojimo vienodumą ir apsaugoti valstybinių prokurorų nepriklausomumą. Slovėnijos advokatūra priskiriama teisminėms institucijoms ir yra savarankiškas ir nepriklausomas organas.

Nepriklausomumas

Buvo numatyta, kad, 2019 m. pradžioje parlamentiniam tyrimo komitetui pradėjus tyrimą, bus ištirti prokurorų ir teisėjų veiksmai konkrečiose baudžiamosiose bylose. Tačiau vėliau Konstitucinis Teismas sustabdė Parlamentinių tyrimų įstatymo taikymą dėl pavojaus teisėjų ir prokurorų nepriklausomumui nuo tokio parlamentinio konkrečių bylų tyrimo. Tyrimo komitetą Nacionalinės Tarybos (*Državni svet*, antrųjų Parlamento rūmų) prašymu sudarė Nacionalinė Asamblėja³. Konstitucinis Teismas, kuriam Teismų taryba ir Valstybinė prokuratūra perdavė bylą, sustabdė Parlamentinių tyrimų įstatymo taikymą ir teisėjams, ir valstybiniams prokurorams, ir peržiūrės įstatymo atitiktį Konstitucijai⁴. Konstitucinis Teismas taip pat sustabdė Parlamento įstatymo, kuriuo sudaromas tyrimo komitetas, taikymą. Teismų taryba nurodė, kad parlamentinio tyrimo sritis, apibrėžta

¹ Pagrindinė Teismų tarybos pareiga yra parinkti teisėjų kandidatūras. Kaip garantuojama Konstitucijoje, dauguma Teismų tarybos narių yra teisėjai, kuriuos renka jų kolegos. Likę penki nariai yra kitų teisminių profesijų atstovai, kuriuos Respublikos Prezidento teikimu renka Nacionalinė Asamblėja. Teismų taryba valdo nuosavą biudžetą.

² Nuo pradinio teisėjų perrinkimo, kai Slovėnija XX a. dešimtajame dešimtmetyje atgavo nepriklausomybę, Parlamentas pirmą kartą į teisėjo pareigas skiriamo asmens kandidatūrą atmetė tik vieną kartą. Pažymėtina, kad, jeigu kandidatas į teisėjo pareigas nepaskiriamas, jis negali prašyti, kad Parlamento sprendimą peržiūrėtų teismas.

³ Daugiau informacijos apie Parlamento struktūrą žr. IV ramstyje „Kiti instituciniai klausimai, susiję su stabdžių ir atsvarų sistema“.

⁴ Teismų taryba (2019), Prašymas atlikti konstitucinę peržiūrą ir iš dalies sustabdyti Parlamentinių tyrimų įstatymo taikymą; Aukščiausioji valstybinė prokuratūra ir generalinis prokuroras (2019), Parlamentinių tyrimų įstatymo konstitucinės peržiūros iniciatyva; Konstitucinis Teismas (2019), Sprendimas dėl laikino Parlamentinių tyrimų įstatymo galiojimo teisėjų atžvilgiu sustabdymo; Konstitucinis Teismas (2019), Sprendimas dėl laikino Parlamentinių tyrimų įstatymo galiojimo valstybinių prokurorų atžvilgiu sustabdymo.

Parlamento įstatyme, kuriame šis tyrimas yra numatytas, apima ne teisminių institucijų, kaip visumos, veikimą, o veikiau yra orientuota į konkrečius galutinius sprendimus ir individualius teisėjus. Konstitucinis Teismas savo sprendime dėl laikinųjų apsaugos priemonių pabrėžė, kad įstatyme nėra pakankamų mechanizmų, kuriais teisėjai ir valstybiniai prokurorai būtų apsaugoti nuo jų „politinės atsakomybės“ parlamentinių tyrimų. Konstitucinis Teismas taip pat pabrėžė, jog kyla rizika, kad parlamentiniu tyrimu bus kėsiniama į teisėjų ir prokurorų nepriklausomumą, o tai „galėtų neatitaisomai pakenkti“ ir teisminių institucijų nepriklausomumui, ir Valstybinės prokuratūros nepriklausomumui bei autonomijai. Konstitucinis Teismas galutinio sprendimo dėl bylos esmės dar nepriėmė.

Teismų nepriklausomumo suvokimo lygis pastaruosius keletą metų nuolat gerėjo, tačiau tebėra žemas arba vidutinis. Teismų nepriklausomumo suvokimo lygis plačiojoje visuomenėje yra vidutinis (42 proc. jį vertina gana gerai ir labai gerai), o įmonės jį suvokia kaip žemą (36 proc.), nors pagal abi apklausas jis gerėja – tai rodo teigiamą tendenciją⁵. Pagrindinė nepakankamo teismų ir teisėjų nepriklausomumo suvokimo priežastis, kurią nurodo įmonės, yra suvokimas, kad vyriausybė ir politikai kišasi į jų darbą arba daro spaudimą, ir suvokimas, kad į teismų darbą kišasi arba jiems spaudimą daro ekonominės ar kitų specialiųjų interesų grupės – abiem aspektais, pagal lyginamuosius rodiklius, šis kišimasis ar spaudimas vertinamas kaip vienas didžiausių Europos Sąjungoje⁶. Aukščiausiasis Teismas užsakė prasto teisėjų ir teismų nepriklausomumo suvokimo ir mažo pasitikėjimo teisingumo sistema priežasčių tyrimą, kuris galėtų padėti nustatyti tobulintinas sritis. Tarp tokio mažo pasitikėjimo priežasčių, įvardytų per specializuotas apklausas ir suinteresuotųjų subjektų darbo grupėse, apimančiose teismo paslaugų naudotojus, teisės specialistus, teismų darbuotojus ir plačiąją visuomenę – nepakankamos žinios ir informacija apie teisingumo sistemą, organizacinės ir ryšių palaikymo problemos, orientavimosi teismų pastatose problemos. Turėdami omenyje šiuos nustatytus faktus, Aukščiausiasis Teismas ir kiti organai įgyvendino tam tikras priemones, pradedant mokymu ir baigiant geresnėmis teismo paslaugų naudotojų informavimo priemonėmis, taikomomis atvykus į teismą, kuriomis siekiama pagerinti pasitikėjimą teismine institucijomis ir teismų nepriklausomumo suvokimą⁷.

Kokybė

Teisingumo sistemos bylų valdymo skaitmeninimas yra gerai pažengęs ir toliau plėtojamas siekiant tobulinti teismų ir bylos šalių elektroninę komunikaciją. Bylų valdymo informacinės ir ryšių technologijos yra pažangios⁸. Visų teisminių institucijų valdymo sistemų siunčiami duomenys yra standartizuoti, integruoti (naudojant duomenų saugyklų priemones), centralizuoti ir naudojami valdymo ir statistikos tikslais. IT politikos priemonės ir strategijas apibrėžia, koordinuoja ir valdo Aukščiausiasis Teismas. Vis dėlto teismų ir bylos šalių elektroninė komunikacija tebėra menkai išvystyta. Pavyzdžiui, ne visada įmanoma elektroniniu būdu iškelti bylą, gauti šaukimą arba internetu stebėti proceso etapus⁹. Elektroninė komunikacija jau yra pažangi tam tikrose srityse, pvz., kalbant apie neginčijamų skolų išieškojimą, kurį administruoja specialus organizacinis Liubianos vietos teismo

⁵ 2020 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 44 ir 46 diagramos. Teismų nepriklausomumo suvokimo lygis skirstomas į tokias kategorijas: labai žemas (teismų nepriklausomumą gana gerai ir labai gerai vertina mažiau negu 30 proc. respondentų); žemas (30–39 proc.), vidutinis (40–59 proc.), aukštas (60–75 proc.), labai aukštas (daugiau negu 75 proc.).

⁶ 2020 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 45 ir 47 diagramos.

⁷ Slovėnijos vyriausybė (2018), Aukščiausiasis Teismas pristatė naujus Slovėnijos teisminių institucijų darbo kokybės ir reputacijos ilgalaikio gerinimo veiksmus.

⁸ 2020 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 40 diagrama.

⁹ 2020 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 27 diagrama.

padalinys, – ten bylų rinkmenos egzistuoja tik elektronine forma, – taip pat nemokumo ir žemės registro srityse. Nuo 2019 m. viena iš Aukščiausiojo Teismo prioritetinių sričių yra gerinti elektroninės komunikacijos priemonės kitose srityse, visų pirma civiliniuose, baudžiamuosiuose ir baudžiamųjų nusižengimų nagrinėjimo procesuose. Pradėtas e. bylų, elektroninio dokumentų pateikimo, skaitmeninio teismo dokumentų įteikimo, internetinio žyminių mokesčių mokėjimo ir kitų skaitmeninių priemonių kūrimo projektas¹⁰.

Siekiant toliau gerinti teisingumo sistemos kokybę, naudojamosi Aukščiausiojo Teismo atliktos teismų paslaugų naudotojų apklausos rezultatais. Aukščiausiasis Teismas užsakė tyrimą (žr. pirmiau), apimančią teismo paslaugų naudotojų ir kitų suinteresuotųjų subjektų apklausas. Siekdamas pagerinti teisminių institucijų darbo kokybę ir pasitikėjimą teisingumo sistema, Aukščiausiasis Teismas sudarė specialią projekto grupę. Be kita ko, grupė surengė teisėjų ir teismo darbuotojų apklausas, praktinius seminarus su pagrindiniais suinteresuotaisiais subjektais, pokalbius ir stebėjimus institucijų viduje. Remdamasis šia informacija, Aukščiausiasis Teismas parengė vadovus naujiems teisėjams, procedūrų vadovus įvairiose teisės srityse, mokymus teismo darbuotojams ir informacinę medžiagą visuomenei, pvz., brošiūras, vaizdo įrašus ir interneto svetainę, be kita ko, ir teismo procedūrų srityje¹¹. Šiam projektui buvo skirtas tarptautinis apdovanojimas¹².

Aukščiausiasis Teismas atlieka svarbų vaidmenį paskirstant išteklius teismams. Pažangiomis bylų valdymo IRT priemonėmis konkrečių teismų lygmeniu stebimi detalizuoti duomenys. Taip teismų pirmininkams, teismų administracijos darbuotojams ir Aukščiausiajam Teismui sudaromos sąlygos žmogiškuosius ir finansinius išteklius paskirstyti pagal lyginamuosius teismų darbo veiksmingumo duomenis¹³. Kasmet teismų pirmininkai Aukščiausiajam Teismui teikia pasiūlymus dėl išteklių. Tada Aukščiausiasis Teismas nagrinėja veiksmingumo duomenis, lygina darbo krūvį kiekviename teisme ir per diskusiją dėl išteklių pateikia analizę teismų pirmininkams. Vėliau, atsižvelgiant į lyginamuosius teismų duomenis, randamas kompromisas dėl išteklių paskirstymo.

Nepaisant tam tikro padėties pagerėjimo, Teismų taryba ir Valstybinių prokuratūrų taryba susiduria su išteklių problema. Teismų taryba aktyviau stengiasi pagerinti teisingumo sistemos kokybę, visų pirma atlikdama teisėjų vertinimo, drausminių procesų vykdymo ir teisėjų atlyginimo didinimo funkcijas¹⁴. Nors per pastaruosius keletą metų Teismų tarybai buvo skirta papildomų išteklių, joje vis dar dirba gana mažai darbuotojų, atsižvelgiant į tai, kokie platūs jos įgaliojimai ir kad tam tikri jos nariai yra neprofesionalai¹⁵. Suinteresuotųjų subjektų teigimu, šioms pastangoms reikia papildomų išteklių, kad būtų galima padidinti Teismų tarybos administracinį pajėgumą, be kita ko, skirtą teisėjų atrankos

¹⁰ Aukščiausiasis Teismas (2019), 2019 m. metinė ataskaita, p. 124–125.

¹¹ Apsilankyti interneto svetainėje galima šiuo adresu <http://www.sodisce.si/vsrs/objave/2018102509355191/>.

¹² 2019 m. Aukščiausiojo Teismo projektui „Teisingumo sistemos kokybės gerinimas“ (*IQ Justice*) buvo skirtas CEPEJ Krištolinių teisingumo svarstyklių apdovanojimas. 2019 m. projektui, kuriuo siekiama pagerinti teisenos procesą, visų pirma ryšių su teismo paslaugų naudotojais palaikymą, už didelį patogumą naudotojams buvo skirtas 2019 m. *UX Design* apdovanojimas.

¹³ Aukščiausiasis Teismas paskirsto biudžetą konkrečioms teismams, o Teismų taryba atlieka pagrindinį vaidmenį teisėjų atrankos ir jų karjeros klausimais.

¹⁴ Pagrindinė Teismų tarybos pareiga yra parinkti teisėjų kandidatūras. Kaip garantuojama Konstitucijoje, dauguma Teismų tarybos narių yra teisėjai, kuriuos renka jų kolegos. Likę penki nariai yra kitų teisinių profesijų atstovai, kuriuos Respublikos Prezidento teikimu renka Nacionalinė Asamblėja.

¹⁵ Teismų taryba turi tik 15 darbuotojų. Lyginamoji teismų tarybų išteklių perspektyva pateikta dokumente *Contribution from the European Networks of Council for the Judiciary for the 2020 Rule of Law Report*, p. 9. Lyginamoji teismų tarybų įgaliojimų perspektyva pateikta 2016 m. ES teisingumo rezultatų suvestinėse 50 diagramoje.

procesui tobulinti, visų pirma, sprendimų motyvavimui. Valstybinių prokuratūrų tarybai vis dar trūksta žmogiškųjų ir finansinių išteklių¹⁶, o tai reiškia, kad ji negali gerinti bendros Valstybinės prokuratūros darbo kokybės. Jos funkcija – tobulinti prokurorų atrankos procesą – taip pat trukdo atlikti darbuotojų trūkumas.

Vykdomos konsultacijos teismų žemėlapiu reformai užbaigti. Pastaraisiais dešimtmečiais teismų žemėlapis (lemiantis teismų vietą ir jurisdikciją) svyravo tarp vieno pirmosios instancijos teismo ir kelių pirmosios instancijos teismų (apylinkės ir vietos). Šiuo metu teismų sistemoje yra 55 pirmosios instancijos teismai – 44 vietos teismai, nagrinėjantys mažos (finansinės) vertės civilines bylas ginčo ir ne ginčo tvarka, ir 11 apylinkės teismų, nagrinėjančių didelės vertės civilines bylas ir komercines bylas tarp juridinių asmenų. Pirmosios instancijos civilinių ir komercinių teismų atskirumas ilgą laiką buvo įvardijamas kaip darantis poveikį teismų darbo veiksmingumui. Siekiant iš dalies ištaisyti šią padėtį, 2009 ir 2015 m. reformomis apylinkės teismams buvo pavesta atlikti daugiau vietos teismų kontrolės funkcijų, kad būtų išlygintas darbo krūvis ir sumažinta jurisdikcijos kolizija¹⁷. Labai pažangios bylų valdymo IRT sistemos ir Aukščiausiojo Teismo išteklių valdymo patirtis sudarytų sąlygas įsteigti didesnius teismus miestų teritorijose¹⁸. Teisingumo ministerijos konsultacijos su teisminėmis institucijomis dėl naujo, pakeisto teismų žemėlapiu 2019 m. buvo toliau tęsiamos, tačiau vyriausybės teisės akto projekto dar nėra užbaigusi.

Pirmosios instancijos teismų sprendimų viešas skelbimas tebėra ribotas, ypač civilinėse ir komercinėse bylose. Nors dauguma Aukščiausiojo Teismo ir aukštesniųjų teismų nutarčių skelbiamos internetu, pirmosios instancijos teismų sprendimų ir toliau viešai skelbiama mažai¹⁹. Be to, paskelbtų nutarčių / sprendimų automatinis nuskaitymas, kuriuo būtų sudarytos sąlygos kurti teismo paslaugų naudotojams skirtas dirbtinio intelekto sprendimais pagrįstas paslaugas ir produktus, yra gana prastas²⁰. Teisingumo ministerijos vykdomas pirmosios instancijos teismų sprendimų internetinio prieinamumo gerinimo projektas sustabdytas, nes kilo problemų, susijusių su automatiniu teismų sprendimų anoniminumu. Kartu su mokslininkais nagrinėjamas naujas metodas.

Veiksmingumas

Pasiekus geresnį teisingumo sistemos veiksmingumą, dar labiau sumažėjo susikaupusių bylų, o teismo proceso trukmė iš esmės liko nepakitusi. Nors Slovėnijos teisingumo sistema gauna vieną iš didžiausių civilinių bylų skaičių Europos Sąjungoje, jos veiksmingumas nuolat gerėja nagrinėjant beveik visų kategorijų bylas²¹. 2019 m. bendras susikaupusių bylų skaičius dar labiau sumažėjo – daugiau kaip 7 proc., palyginti su 2018 m.²² Teismai vėl išnagrinėjo daugiau bylų negu gavo, nors jų buvo išnagrinėta mažiau negu

¹⁶ Valstybinių prokuratūrų taryba turi tik keturis darbuotojus.

¹⁷ Pavyzdžiui, remiantis pakeitimais, apylinkės teismo pirmininkas, atlikdamas metinį darbo paskirstymą, sutikus vietos teismo pirmininkui, gali pavesti teisėjams dirbti apylinkės ribose, taip pat ir apylinkės teisme. Be to, Liubianos apylinkės teismas tam tikras bylas gali pavesti nagrinėti konkreitiems tos apylinkės vietos teismams. Žr. Teismų įstatymo 71 straipsnį ir 105 straipsnio a punktą.

¹⁸ Slovėnija gavo Europos Komisijos struktūrinių reformų rėmimo programos paramą, skirtą teisingumo sistemos kokybei gerinti, t. y. keistis nacionaline teismų žemėlapiu reformų praktika: teismų žemėlapiu reformos praktinis seminaras su FI ir NL ekspertais, 2016 m. rugsėjo 28–29 d., Liubliana.

¹⁹ 2020 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 28 diagrama.

²⁰ 2020 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 29 diagrama.

²¹ 2020 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 2 ir 5–19 diagramos.

²² 2019 m. teismų darbo veiksmingumo duomenys, Aukščiausias Teismas.

anksčiau²³. Vidutinė proceso trukmė pailgėjo iki maždaug 13 mėnesių ginčo tvarka nagrinėjamos civilinėse bylose ir išliko nepakitusi – 11 mėnesių – ginčo tvarka nagrinėjamos komercinėse bylose, nes senesnėms byloms buvo teikiama pirmenybė. Vis dėlto nagrinėjant komercinę bylą teisme iki pirmojo posėdžio vis tiek reikia laukti ilgiau negu 12 mėnesių. Apeliacine instancija šios bylos išnagrinėjamos greitai, paprastai maždaug per tris mėnesius. Beveik ketvirtadalis ginčo tvarka nagrinėjamų civilinių ir komercinių bylų išsprendžiamos sudarant teisminį susitarimą. Vis dėlto rašytinio teismo sprendimo paskelbimas tų rūšių bylose užtrunka 14–17 mėnesių.

Veiksmingumo problemų tebėra visų pirma nagrinėjant ekonominių ir finansinių nusikaltimų bylas. Teismo procesai, visų pirma pinigų plovimo bylose, ir baudžiamasis persekiojimas dažnai trunka ilgą laiką. Baudžiamųjų bylų teismai vėl išnagrinėjo daugiau bylų negu gavo (išnagrinėjimo rodiklis – 102 proc.). Tačiau baudžiamųjų bylų trukmė vietos teismuose sutrumpėjo iki maždaug 9,5 mėnesio, o apylinkės teismuose – pailgėjo (iki daugiau nei 14 mėnesių)²⁴. Nagrinėjant sudėtingesnius pinigų plovimo nusikaltimus, teismo nagrinėjimo trukmė pirmosios instancijos teismuose toliau ilgėja ir vidutiniškai siekė 1 132 dienas²⁵. 2019 m. Valstybinė prokuratūra išnagrinėjo daugiau skundų (pranešimų apie nusikaltimus) negu ji gavo tais metais, o atmesti pranešimą, pareikalauti papildomo policijos tyrimo arba pateikti teismui kaltinamąją išvadą dažniausiai užtrukdavo nuo vieno iki dviejų mėnesių²⁶. Vis dėlto Specialiajai prokuratūrai, nagrinėjančiai ekonominius ir finansinius nusikaltimus, šiuos veiksmus atlikti vidutiniškai užtrukdavo apie keturis mėnesius. Kalbant apie bylas, kurias Valstybinė prokuratūra perdavė baudžiamųjų bylų teismams, jų skaičius nuolat mažėjo²⁷. Nepaisant tam tikro pagerėjimo, policijos ir prokurorų atliekami finansinių ir ekonominių nusikaltimų tyrimai kartais gali trukti keletą metų, iš dalies dėl išteklių trūkumo. Šios veiksmingumo ir kokybės problemos sprendžiamos skiriant tikslinį mokymą (taip pat ir kovos su pinigų plovimu klausimais), keičiantis gerąja patirtimi ir atnaujintos informacinių ir ryšių technologijų sistemos priemonėmis nagrinėjant prokurorų darbo veiksmingumą.

II. KOVOS SU KORUPCIJA SISTEMA

Institucinė ir teisės aktų sistema, skirta užkirsti kelią korupcijai ir su ja kovoti, grindžiama Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatymu. Galioja įstatymai, kuriais reglamentuojami viešojo administravimo pareigas užimančių asmenų, ministerijų darbuotojų ir Parlamento narių interesų konfliktai ir turto deklaravimas, lobizmas ir „sukamųjų durų“ reiškinys. Institucinę kovos su korupcija sistemą sudaro autonomiškas valstybinis organas – Korupcijos prevencijos komisija, bendradarbiaujanti su kitais organais, dalyvaujančiais kovoje su korupcija, taip pat bendradarbiaujanti su policija ir Specialiąja prokuratūra.

Pagal 2020 m. „Transparency International“ korupcijos suvokimo indeksą Slovėnija surinko 60 balų iš 100 ir ji ES užėmė 11-ą, o pasaulyje – 35-ą vietą. Remiantis naujausiais „Eurobarometro“ duomenimis, 87 proc. respondentų mano, kad korupcija Slovėnijoje yra plačiai paplitusi (ES vidurkis – 71 proc.), o 36 proc. žmonių mano, jog jie asmeniškai

²³ Bendras išnagrinėjimo rodiklis – 101 proc. Iš viso teismai 2019 m. per mėnesį išnagrinėjo apie 70 000 bylų, palyginti su beveik 100 000 per mėnesį 2012 m.

²⁴ 2019 m. teismų darbo veiksmingumo duomenys, Aukščiausias Teismas.

²⁵ 2020 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 21 diagrama, kurioje pateikiami 2014, 2015, 2016 ir 2018 m. duomenys.

²⁶ 2019 m. bylų išnagrinėjimo rodiklis buvo didesnis negu 106 proc. Valstybinės prokuratūros duomenys.

²⁷ Bylų, kurias Valstybinė prokuratūra perdavė baudžiamiesiems teismams, skaičius sumažėjo nuo maždaug 620 bylų 2014 m. iki maždaug 458 bylų 2018 m. (100 000 gyventojų), Eurostato duomenys, https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=crim_crt_case&lang=en.

susiduria su korupcija savo kasdieniame gyvenime (ES vidurkis – 26 proc.)²⁸. Remiantis apklausomis, 90 proc. įmonių mano, jog korupcija yra plačiai paplitusi (ES vidurkis – 63 proc.), o 41 proc. įmonių mano, kad užsiimant verslu korupcija yra problema (ES vidurkis – 37 proc.). 23 proc. žmonių mano, jog yra pakankamai daug sėkmingo baudžiamojo persekiojimo atvejų, kad asmenys būtų atgrasomi nuo korupcinės praktikos (ES vidurkis – 36 proc.), o 10 proc. įmonių mano, kad asmenys ir verslo subjektai už nustatytą vyresniojo pareigūno papirkinėjimą yra tinkamai baudžiami (ES vidurkis – 31 proc.)²⁹.

Pagrindinė teisinė sistema, kuria stiprinamas profesinis sąžiningumas viešajame sektoriuje, užtikrinamas skaidrumas ir užkertamas kelias interesų konfliktams, yra Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatymas. Tačiau Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatymo pakeitimų, kuriais siekiama pašalinti kovos su korupcija sistemos trūkumus, priėmimas buvo atidėtas. Tai yra pagrindinis teisės aktas, pagal kurį Slovėnijoje kovojama su korupcija ir reglamentuojamos Korupcijos prevencijos komisijos pareigos. Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatymo pakeitimus, kuriais siekiama pašalinti kai kuriuos galiojančios sistemos trūkumus, įskaitant tuos, kuriuos pabrėžė Europos Tarybos Valstybių prieš korupciją grupė (GRECO), 2018 m. sausio mėn. priėmė vyriausybė ir planuojama, kad 2020 m. birželio mėn. juos priims Parlamentas³⁰. Vis dėlto pakeitimų priėmimas buvo atidėtas, taigi, svarbiausios kovos su korupcija reformos tebėra neįgyvendintos. Reikšmingų pokyčių nepastebima elgesio taisyklių, interesų konfliktų, informavimo apie pažeidimus ar „sukamųjų durų“ reiškinio klausimais, kurie Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatymo pakeitimais išsprendžiami tik iš dalies³¹.

Korupcijos prevencijos komisija veikia turėdama gerą teisinę sistemą, bet ribotus išteklius. Korupcijos prevencijos komisija yra autonomiškas valstybinis organas, kurio nepriklausomumas užtikrinamas vadovybės atrankos procedūra, pagal kurią kandidatūras prezidentui teikia speciali atrankos taryba, o ją sudaro kiekvienos iš trijų valdžios grandžių ir pilietinės visuomenės nariai. Korupcijos prevencijos komisija nuolat bendradarbiauja su policija ir Specialiąja prokuratūra, tačiau išlaiko priežiūros ir administracinių tyrimų įgaliojimus. Be to, ji prižiūri korupcijos prevenciją ir profesinį sąžiningumą einant valstybinės pareigas. Korupcijos prevencijos komisija atlieka administracinius tyrimus ir turi plačius teisinius įgaliojimus kreiptis į kitus teisėsaugos organus ir institucijas siekdama surinkti įrodymus arba pavesti šiems organams ir institucijoms tai padaryti. Ji yra atsakinga už Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatyme įtvirtintų interesų konfliktų, profesinio sąžiningumo planų, turto deklaracijų, dovanų ir apribojimų reglamentavimo nuostatų įgyvendinimą. Vis dėlto GRECO pažymėjo, jog atrodo, kad Korupcijos prevencijos komisijos veiksmams trukdo nepakankami ištekliai ir procesiniai trūkumai³². Be to, tikimasi, kad Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatymo pakeitimais bus išspręsti Korupcijos prevencijos komisijos *sui generis* procedūros, skirtos nagrinėti korupcijos bylas, teisiniai klausimai. Procesas, kurį vykdydama Korupcijos prevencijos komisija atlieka administracinius tyrimus ir skelbia viešus sprendimus, lėmė tai, kad bylos užginčijamos teismuose, nes vykdant procedūrą buvo nepakankamai užtikrinama įtariamųjų teisė į gynybą³³.

²⁸ Specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 502 (2020).

²⁹ Specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 502 (2020).

³⁰ GRECO, Penktasis vertinimo etapas. Vertinimo ataskaita.

³¹ 2020 m. Europos semestro šalies ataskaita.

³² GRECO, Penktasis vertinimo etapas. Vertinimo ataskaita, i rekomendacija.

³³ Vykdam šį procesą nustatomi faktai, atitinkamam asmeniui nusiunčiamas nustatytų faktų projektas, nustatyti faktai patvirtinami ir pristatomi visuomenei kartu su atitinkamo asmens atsiliepimu. Aukščiausiojo Teismo

Greta specializuotos Korupcijos prevencijos komisijos, korupcijos prevencijos ir represinių priemonių taikymo veikloje dalyvauja kelios valstybinės įstaigos. Specialioji valstybinė prokuratūra ir policija bei kitos valstybinės institucijos kovoje su korupcija atlieka svarbų vaidmenį. Teisingumo ministerija atsako už didžiąją dalį korupcijos prevencijos ir baudžiamojo persekiojimo už ją teisinės sistemos, įskaitant Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatymą ir Baudžiamąjį kodeksą. Viešojo administravimo ministerija kompetentinga reglamentuoti pareigūnų statusą, teises ir pareigas ir atlieka tam tikrą vaidmenį skatinant profesinį sąžiningumą. Audito rūmai yra aukščiausias valstybės apskaitos, biudžeto ir viešųjų išlaidų priežiūros organas. Jis savo audito įgaliojimus vykdo visiškai nepriklausomai ir jų negalima užginčyti teismuose ar kitose valstybinėse įstaigose. Nacionalinė viešųjų pirkimų procedūrų peržiūros komisija yra nepriklausomas specializuotas teismas, teikiantis teisinę apsaugą konkursų dalyviams. 2017–2019 m. Vyriausybės profesinio sąžiningumo ir skaidrumo priemonių programoje pagrindinis dėmesys buvo skiriamas valstybės pareigūnų informuotumui apie profesinį sąžiningumą ir skaidrumą didinimui ir viešųjų finansų valdymo ir kontrolės mechanizmų įtvirtinimui. Šia programa taip pat buvo siekiama padidinti administracinių teisės aktų rengimo ir valdymo procedūrų skaidrumą³⁴.

Galioja elgesio taisyklės. Atitinkamos nuostatos įtvirtintos Viešojo administravimo įstatyme, Valstybės tarnautojų įstatyme ir Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatyme. Nors ministras ir valstybės sekretoriams taikomas 2015 m. Vyriausybės ir ministerijų pareigūnų elgesio kodeksas, Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatymas yra pagrindinis teisės aktas, kuriuo reglamentuojami viešojo sektoriaus pareigūnų interesų konfliktai. Juo reglamentuojamos pareigūnų pareigos, susijusios su interesų konfliktais, turto deklaracijomis ir jų priežiūra, kitos veiklos vykdymo apribojimais ir draudimais gauti dovanas. Įstatymas taikomas ministrui pirmininkui, ministrams, valstybės sekretoriams, kabineto nariams ir vyriausybės generaliniam sekretoriui. Tam tikros nuostatos, pavyzdžiui, dėl turto deklaravimo ir apribojimų, taikomų baigus eiti pareigas, taip pat taikomos buvusiesiems pareigūnams³⁵. 2020 m. birželio 12 d. Nacionalinė Asamblėja priėmė etikos kodeksą. Pastarajame išvardyti etiniai principai, kurių deputatai privalo laikytis, ir papeikimai už pažeidimus. Vis dėlto pabrėžiami Nacionalinės Tarybos elgesio kodekso trūkumai, susiję su interesų konfliktais, priežiūra ir sankcijomis³⁶.

Galioja nuostatos dėl interesų konfliktų prevencijos ir valdymo. Interesų konfliktų vengimo ir turto deklaracijų teikimo taisyklės apibrėžtos Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatyme. Interesų konfliktų vengimas visų pirma yra kiekvieno valstybės pareigūno pareiga, kilus konfliktui jis privalo nedelsdamas raštu informuoti savo vadovus arba Korupcijos prevencijos komisiją. Papildomomis funkcijomis nesuderinamumo ir verslo veiklos ribojimo taisyklėmis taip pat siekiama užkirsti kelią interesų konfliktams viešajame sektoriuje. Be to, remiantis Viešojo sektoriaus darbuotojų įstatymu, valstybės tarnautojams draudžiama vykdyti veiklą, kuri sukeltų interesų konfliktą. Jame taip pat numatyti tam tikri su dovanų priėmimu susiję apribojimai ir pareigos valstybės tarnautojams (ir jų šeimos nariams). Planuojamais pakeitimais bus išplėtos įpareigotų asmenų pareigos pranešti apie interesų konfliktus. Įstatyme taip pat nustatyta taikymo sritis ir nurodyta, kurie

---

teigimu, Korupcijos prevencijos komisijos vykdomos procedūros turi apimti tokias pačias apsaugos nuostatas, kokios numatytos pagal bendrąsias administracines teisės procedūras. T. y. atitinkamas asmuo turi būti informuojamas apie patikrinimą, jam turi būti sudaromos sąlygos pateikti paaiškinimus ir būti atstovaujamas per patikrinimus.

³⁴ GRECO, Penktasis vertinimo etapas. Vertinimo ataskaita, 54 punktas.

³⁵ GRECO, Penktasis vertinimo etapas. Vertinimo ataskaita, 40 punktas.

³⁶ GRECO, Ketvirtasis vertinimo etapas. Tarpinė ataskaita, išvados dėl Nacionalinės Tarybos.

pareigūnai privalo teikti deklaracijas Korupcijos prevencijos komisijai³⁷. Deklaracijos Korupcijos prevencijos komisijai teikiamos pradėjus eiti pareigas, praėjus metams nuo baigimo eiti pareigas ir kiekvieną kartą pasikeitus pareigoms, veiklai arba 10 000 EUR viršijančiai nuosavybei arba turtui. Korupcijos prevencijos komisija atlieka *ad hoc* patikrinimus ir registruoja asmenų, įpareigotų teikti turto deklaracijas, duomenis. Turto deklaracijos yra prieinamos visuomenei kiekvienam pareigūnui einant pareigas ir vienus metus po to. Tačiau aukščiausio rango vadovų turto deklaracijos nei skelbiamos viešai, nei iš esmės tikrinamos³⁸. Šiuo požiūriu rekomenduota išplėsti pareigą teikti turto deklaracijas ir ją taikyti ministrų ir valstybės sekretorių šeimų nariams, nebūtinai nustatant pareigą deklaracijas skelbti viešai³⁹. Siekdamas reaguoti į šias rekomendacijas, Slovėnijos valdžios institucijos planuoja iš dalies pakeisti turto deklaravimo ir priežiūros taikymo sritį. Vis dėlto Korupcijos prevencijos komisija ir toliau turi per mažai darbuotojų ir jai trūksta finansinių bei žmogiškųjų išteklių savo funkcijoms atlikti. Šiuo atžvilgiu GRECO rekomendavo suteikti Korupcijos prevencijos komisijai pakankamai išteklių, kad ji galėtų efektyviai atlikti savo funkcijas⁴⁰.

Lobizmas ir „sukamųjų durų“ reiškinys yra reglamentuojami⁴¹. Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatyme numatyta, kad draudžiama vykdyti lobizmą klausimais, kurių atžvilgiu vykdomi teismo ir administraciniai procesai, o lobizmo veiklą gali vykdyti tik fizinis asmuo, įtrauktas į Korupcijos prevencijos komisijos sudarytą lobistų registrą. Valstybės pareigūnai su lobizmu gali sutikti tik tuo atveju, jeigu lobistas yra įtrauktas į registrą, ir turi atsisakyti palaikyti ryšį, jeigu kyla interesų konfliktas. Vis dėlto rekomenduota, kad būtų nuodugniai įvertintas Nacionalinės Asamblėjos ir Nacionalinės Tarybos narių ryšių su lobistais taisyklių įgyvendinimas.⁴² Tai tebėra neįgyvendinta, nors 76 proc. verslo subjektų Slovėnijoje mano, kad vienintelis būdas sėkmingai vykdyti verslą yra turėti politinių ryšių (ES vidurkis yra 54 proc.)⁴³. Be to, aukščiausio rango vadovų pareigoms taikomos lobizmo taisyklės turi spragų ir jų prastai laikomasi. Tinkamai pranešama ne apie visus ryšius su trečiosiomis šalimis, kurios siekia daryti įtaką valdžios sprendimų priėmimui, įskaitant ryšius su teisiniais ir įgaliotais įmonių bei interesų grupių atstovais⁴⁴. Be to, Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatyme taip pat numatytas veiklos pertraukos laikotarpis aukšto rango pareigūnams. Šiuo laikotarpiu pastariesiems draudžiama dvejus metus nuo baigimo eiti pareigas vykdyti lobizmą arba atstovauti verslo subjektui, turėjusiam verslo ryšių su įstaiga, kurioje pareigūnas dirbo. Be to, valstybinė įstaiga vienus metus nuo tada, kai pareigūnas baigia eiti pareigas, negali sudaryti sandorių su subjektu, kuriame buvęs pareigūnas turi interesų⁴⁵.

³⁷ Tai yra aukšto rango, vietos lygmenys renkami ir skiriami pareigūnai, pvz.: profesionalūs aukšto rango pareigūnai, neprofesionalūs merai ir merų pavaduotojai, aukšto rango valstybės tarnautojai, vadovai, už viešuosius pirkimus atsakingi asmenys, Nacionalinės viešųjų pirkimų procedūrų peržiūros komisijos valstybės tarnautojai.

³⁸ GRECO rekomendavo užtikrinti, kad ministrai ir valstybės sekretoriai laiku skelbtų turto deklaracijas ir kad Korupcijos prevencijos komisija vykdytų esminius patikrinimus. GRECO, Penktasis vertinimo etapas. Vertinimo ataskaita, viii rekomendacija.

³⁹ GRECO, Penktasis vertinimo etapas. Vertinimo ataskaita, vii rekomendacija.

⁴⁰ GRECO, Penktasis vertinimo etapas. Vertinimo ataskaita, p. 4.

⁴¹ 1) nevieši ryšiai; 2) tikslas daryti įtaką diskusijai dėl administracinių teisės aktų ir kitų bendro pobūdžio dokumentų ir jų priėmimui; 3) vykdoma tam tikros interesų grupės ir (arba) lobizmą vykdančio kliento interesais, vardu arba pavedimu.

⁴² GRECO, Ketvirtasis vertinimo etapas. Vertinimo ataskaita, ii rekomendacija.

⁴³ Specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 502 (2020), p. 71.

⁴⁴ GRECO, Penktasis vertinimo etapas. Vertinimo ataskaita, v rekomendacija.

⁴⁵ Pvz., tiesiogiai arba per kitus juridinius asmenis turi 5 proc. steigėjų teisių, valdymo teisių ar kapitalo.

Slovėnija parėngė papildomas korupcijos prevencijos ir viešųjų pirkimų skaidrumo didinimo priemones. Skaidrumo požiūriu Slovėnija priskiriama labiausiai išsivysčiusioms EBPO narėms ir yra patvirtinusi keletą priemonių, kaip užkirsti kelią korupcijai viešųjų pirkimų srityje. Pavyzdžiui, profesinio sąžiningumo planai yra priemonės organizacijos profesiniam sąžiningumui patikrinti. Šie planai yra dokumentuotas pažeidžiamumo ir neetiškos ar korumpuotos praktikos poveikio lygių vertinimo procesas. Visos viešojo sektoriaus institucijos privalo savo profesinio sąžiningumo planus siųsti Korupcijos prevencijos komisijai; pagrindinis tikslas – nustatyti riziką ir įgyvendinimo priemones profesiniam sąžiningumui stiprinti. Viešųjų pirkimų įstatyme numatyta tam tikros vertės pasiūlymų privalomo elektroninio pateikimo ir skelbimo kartu su perkančiosios organizacijos galutiniais sprendimais ir motyvais sistema. Šios priemonės taikomos kartu su privalomomis už viešuosius pirkimus atsakingų asmenų turto deklaracijomis, kaip išsamiai išdėstyta Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatyme. Nuo 2016 m. sausio mėn. naudojama IT priemone STATIST užtikrinama, kad būtų viešai skelbiama informacija apie viešojo pirkimo sutartis, kurios Slovėnijoje buvo skirtos nuo 2013 m. Korupcijos prevencijos komisija taip pat parėngė internetinę taikomąją programą (ERAR), kuria visuomenei suteikiama vartotojui patogi prieiga prie informacijos apie visų viešojo sektoriaus įstaigų veiklos sandorius. Ji tebėra svarbus viešojo sektoriaus skaidrumo skatinimo veiksnys, sudarantis sąlygas vaizdžiai pamatyti viešojo sektoriaus išlaidas. Vis dėlto, nors Korupcijos prevencijos komisija teigia, kad tik 10 proc. visų pranešimų apie korupciją yra susiję su viešaisiais pirkimais, „Eurobarometro“ apklausos rodo, kad verslo subjektai ir toliau skeptiškai vertina viešųjų pirkimų praktiką Slovėnijoje.

Bendrosios policijos direkcijos Ekonominių nusikaltimų padalinio Korupcijos skyrius yra atsakingas už korupcinių nusikaltimų tyrimą nacionaliniu lygmeniu. Jis stebi, administruoja ir orientuoja visų policijos direkcijų darbą ir tiria įtariamus korupcijos veiksmus, apie kuriuos pranešama teikiant elektroninius pranešimus. Bendrosios policijos direkcijos 2019 m. biudžetas (369 400 EUR) yra 7,3 proc. didesnis, palyginti su 2018 m. GRECO teigiamai įvertino policijos iniciatyvas užkirsti kelią korupcijai savo gretose, nes policijos pareigūnai neturi imuniteto ar procesinių privilegijų. Policija nuolat patenka tarp tų Slovėnijos valstybės institucijų, kuriomis pasitikima labiausiai⁴⁶. 2009 m. lapkričio mėn. įsteigtas Nacionalinis tyrimų biuras (NBI) yra Bendrosios policijos direkcijos Kriminalinės policijos direkcijos padalinys. Jis specializuojasi nagrinėti sunkias ir sudėtingas nusikalstamas veikas, įskaitant finansinius nusikaltimus, organizuotą nusikalstamumą ir korupciją. Nors Biuras gali savarankiškai pasirinkti bylas, šią praktiką Specialioji prokuratūra yra kritikavusi, nes tam tikrais atvejais vietos policijai sunkiai sekasi tirti sudėtingas bylas, kurių Biuras nusprendė nesiimti⁴⁷.

Tiriamos kelios plačiai žinomos korupcijos bylos, tačiau konkrečių problemų kyla ir užtikrinant sėkmingą baudžiamąjį persekiojimą. Specialioji prokuratūra vykdo baudžiamąjį persekiojimą už sunkiausias nusikalstamas veikas, įskaitant korupciją – tai nuo 2017 m. laikoma politikos prioritetu⁴⁸. Vis dėlto kelios plačiai žinomos bylos yra užsitęsusios arba jose suėjo senaties terminai, o, kaip pranešama, užbaigti bylas trukdo policijos negebėjimas veiksmingai suskirstyti bylas pagal prioritetus ir perduoti su bylomis susijusią informaciją. Be to, Slovėnijoje didžiausia procentinė dalis respondentų mano, kad sėkmingo baudžiamojo persekiojimo atvejų nėra tiek, kad žmonės būtų atgrasomi nuo korupcinės

⁴⁶ Specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 502 (2020).

⁴⁷ Informacija gauta per vizitą į šalį.

⁴⁸ SPPO metinė ataskaita, *Vrhovno Državno tožilstvo. Letno poročilo za leto* (2019).

praktikos (72 proc.), ir nesutinka su teiginiu, kad valdžios pastangos kovoti su korupcija yra veiksmingos (77 proc.)⁴⁹. Civilinį turto konfiskavimą Slovėnija savo nacionalinėje teisėje įtvirtino 2011 m., kai buvo priimtas Pajamų iš nusikaltimų konfiskavimo įstatymas. Tačiau Konstitucinis Teismas 2018 m. priėmė sprendimą, kad bandymas konfiskuoti turtą, kurį kaltinamasis įgijo iki 2011 m., yra „neleistinas taikymas atgaline data“⁵⁰. Šis sprendimas turi praktinių padarinių civilinio turto konfiskavimo režimo taikymui ir jo efektyvumui, nes valdžios institucijos dabar civilinį turto konfiskavimą gali taikyti tik turtui, kurį kaltinamasis įgijo po 2011 m. Nepaisant to, 2019 m. Valstybinė prokuratūra pateikė 147 su korupcija susijusius kaltinamuosius aktus, 22 proc. mažiau negu 2018 m. (188). 2019 m. teismai paskelbė 21 apkaltinamąjį nuosprendį, 30 proc. mažiau negu 2018 m. (30), devynis išteisinamuosius nuosprendžius (2018 m. – tris) ir vieną bylą nutraukė (2018 m. – dvi). Teismuose įvairiais baudžiamojo proceso etapais nagrinėjamos dar 225 nebaigtos korupcijos bylos, teismai dar nepriėmė sprendimų pirmąja instancija⁵¹. Valdžios institucijos pažymėjo, kad mažesni kaltinamųjų aktų ir apkaltinamųjų nuosprendžių skaičių galima priskirti sunkumams, kylantiems siekiant toliau vykdyti tyrimus pagal pranešėjų pateiktus įrodymus – jie Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatymu yra apsaugoti tik iš dalies⁵².

---

⁴⁹ Specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 502 (2020).

⁵⁰ 2018 m. liepos 5 d. Konstitucinio Teismo sprendimas, U-I-6/15-23, Up-33/15-32 ir Up-1003/15-27.

⁵¹ SPPO metinė ataskaita, *Vrhovno Državno tožilstvo. Letno poročilo za leto* (2019).

⁵² Informacija gauta per vizitą į šalį.

III. ŽINIASKLAIDOS PLIURALIZMAS

Slovėnijoje saviraiškos ir informacijos laisvė įtvirtinta Konstitucijoje, o žiniasklaidos pliuralizmas užtikrinamas specialiaisiais sektoriniais teisės aktais. Žiniasklaidos reguliavimo institucija – Ryšio tinklų ir paslaugų agentūra – yra nepriklausoma institucija, teisiškai ir funkcinio požiūriu atskira nuo vyriausybės. Žiniasklaidos nuosavybės skaidrumo taisyklėmis įmonės įpareigojamos deklaruoti konkurencijos institucijoms tam tikrą ribą viršijančią savininkų ar vadovų įtaką. Žymiam nuosavybės pasikeitimui taip pat turi pritarti kompetentinga ministerija. Žurnalistų apsauga nėra specialiai reglamentuota, taikomi visiems piliečiams prieinami mechanizmai⁵³.

Ryšio tinklų ir paslaugų agentūros nepriklausomumas numatytas įstatymu, tačiau jos darbo efektyvumą riboja žmoniškųjų išteklių trūkumas ir nepakankamos apsaugos nuo politinio kišimosi priemonės. Slovėnijos Respublikos Ryšio tinklų ir paslaugų agentūra yra ne tik žiniasklaidos reguliavimo institucija, bet ir telekomunikacijų, pašto ir geležinkelių transporto sektorių reguliavimo įstaiga. Ryšio tinklų ir paslaugų agentūros statusas užtikrinamas Elektroninių ryšių įstatymu⁵⁴. Jos vykdomieji įgaliojimai audiovizualinės žiniasklaidos srityje kildinami iš Masinės žiniasklaidos įstatymo⁵⁵ ir Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų įstatymo⁵⁶. Abu įstatymai šiuo metu peržiūrimi ir jais į nacionalinę teisę bus perkeliama persvarstyta Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva (AŽPD): 2020 m. liepos mėn. buvo pradėtos tik penkių dienų trukmės viešos konsultacijos. Plačiai pasklidus kritikai, be kita ko, iš nacionalinių ir tarptautinių žiniasklaidos asociacijų, konsultacijų laikotarpis buvo pratęstas atitinkamai iki rugpjūčio ir rugsėjo mėn. pradžios⁵⁷. Ryšio tinklų ir paslaugų agentūrai vadovauja direktorius ir Agentūros taryba, kurią sudaro penki tarybos nariai. Teisę priimti sprendimus turi direktorius, o taryba prižiūri darbo programos realizavimą ir tvirtina finansinius planus. Po atrankos procedūros abu organus skiria vyriausybė, direktorių vyriausybei siūlo atsakingas ministras. Sustabdyti įgaliojimus arba atleisti iš pareigų galima tik dėl netinkamumo einamoms pareigoms arba nekompetencijos, arba dėl kitų su atitinkamu asmeniu susijusių įtikinamų priežasčių. Nors interesų konfliktų su pramone sprendimo taisyklės apibrėžtos Elektroninių ryšių įstatyme, nėra konkrečių nuostatų, kuriomis būtų nagrinėjama galimybė, kad direktoriui gali kilti interesų konfliktas su politine partija⁵⁸. Finansiniai ir žmogiškieji ištekliai skiriami reguliavimo institucijos nuožiūra. Biudžetas sudaromas iš Agentūros veiklos pajamų, taip sustiprinamas jos nepriklausomumas nuo vyriausybės. Vis dėlto, atsižvelgiant į plačius įgaliojimus, atrodo, kad Agentūrai trūksta žmoniškųjų išteklių, o tai gali turėti įtakos jos darbo veiksmingumui. Agentūra turi įgaliojimus skelbti sankcijas, kurias galima užginčyti teisme. Agentūra savo metinę ataskaitą teikia vyriausybei ir Parlamentui, taip pat skelbia

⁵³ 2018–2019 m. nukritusi per dvi vietas, Slovėnija atgavo savo ankstesnę padėtį „Žurnalistai be sienų“ pasaulio spaudos laisvės indekse – jai dabar vėl tenka 32 vieta pasaulyje. „Žurnalistai be sienų“, Slovėnija.

⁵⁴ *Zakon o elektronskih komunikacijah (ZEKon-1)*.

⁵⁵ *Zakon o medijih (ZMed)*.

⁵⁶ *Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah (ZAvMS)*.

⁵⁷ Masinės žiniasklaidos įstatymo projektas, <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=10493>, Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų įstatymo projektas, <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=11475>. Šalies konkurencijos institucija pasipriešino žiniasklaidos įstatymo pakeitimų projektui, kuriuo daromas poveikis žiniasklaidos priemonių susijungimui.

⁵⁸ 2020 m. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorija, *Zakon o elektronskih komunikacijah (ZEKon-1)* 182 straipsnis.

visus atitinkamus dokumentus savo interneto svetainėje, užtikrindama gerą skaidrumo lygį⁵⁹. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorija (MPM 2020) žiniasklaidos reguliavimo institucijos nepriklausomumui ir veiksmingumui priskiria vidutinės rizikos lygį, daugiausia dėl to, jog nėra apsaugos nuo politinio kišimosi priemonių⁶⁰.

Siekiant žiniasklaidos priemonių nuosavybės skaidrumo būtina deklaruoti nuosavybės dalis ar valdomą kapitalo dalį. Remiantis Masinės žiniasklaidos įstatymu, leidėjas ar transliuotojas privalo deklaruoti visus atvejus, kai vieno asmens turima įmonės nuosavybės dalis ar valdoma kapitalo dalis siekia 5 proc. ar daugiau. Tam tikra informacija viešai skelbiama Kultūros ministerijos interneto svetainėje⁶¹. Visų pirma kelių paralelinių savininkų atveju, remiantis šiuo metu galiojančiais teisės aktais, gali būti sunku nustatyti, ar sprendimų priėmimas sutelktas antrajame plane⁶². Todėl 2020 m. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijoje žiniasklaidos nuosavybės skaidrumui Slovėnijoje buvo priskirtas vidutinės rizikos lygis⁶³. 2020 m. liepos mėn. pristatytu persvarstytos įstatymo redakcijos pasiūlymo projektu Masinės žiniasklaidos įstatymo taikymo sritis išplečiama į ją įtraukiant skaitmeninę žiniasklaidą ir panaikinama minimali 5 proc. riba, jeigu įmonė nėra akcinė bendrovė⁶⁴. Pasiūlymo projekte taip pat nustatyta, kad visa su nuosavybe susijusi informacija, įskaitant anksčiau neatskleistus finansinius šaltinius ir naujus viešosiomis lėšomis finansuojamus šaltinius, yra viešai prieinama⁶⁵.

Valstybinės reklamos paskirstymas nėra specialiai reglamentuojamas. Kadangi duomenys apie žiniasklaidos įmonių pajamas nerenkami, sudėtinga gauti patikimos informacijos apie išlaidas reklamai, įskaitant informaciją apie užsakovo tapatybę. Per rinkimus tik visuomeninė žiniasklaida privalo suteikti pakankamai eterio laiko, kad užtikrintų sąžiningą politinį atstovavimą atitinkamose programose.

Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatyme numatytos bendrosios interesų konfliktų valdymo taisyklės valstybės pareigūnams, apimančios ir žiniasklaidos sektorių.⁶⁶ Neįskaitant šių taisyklių, konkrečių teisės normų, kuriomis būtų reglamentuojami interesų konfliktai žiniasklaidos sektoriuje, pavyzdžiui, tarp politinių partijų ir žiniasklaidos priemonių savininkų, nėra. Praktikoje tai turi neigiamą poveikį žiniasklaidos pliuralizmui Slovėnijoje. Pranešama apie didelę politinę įtaką žiniasklaidos įmonėms, kuri gali prasiskverbti į regioninio ir vietos lygmens spaudą ir transliuotojus. Visų pirma stambiają žiniasklaidą Slovėnijoje gyventojai dažnai suvokia kaip politiškai šališką. Pavyzdžiui, laikoma, kad bent du televizijos kanalus ir spaudos bei internetinės žiniasklaidos priemonės politiškai kontroliuoja politinė partija⁶⁷. Šiuo klausimu 2020 m. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijoje politiniam žiniasklaidos nepriklausomumui priskirtas didelės rizikos lygis. Suinteresuotieji subjektai išreiškė susirūpinimą dėl galimų pakeitimų, susijusių su

⁵⁹ Šiuo klausimu reikėtų priminti, kad persvarstytoje Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvoje išdėstytos konkrečios nacionalinių žiniasklaidos reguliavimo institucijų nepriklausomumo ir jų darbo veiksmingumo garantijos.

⁶⁰ 2020 m. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorija.

⁶¹ Masinės žiniasklaidos įstatymo 12 ir 14 straipsniai.

⁶² Informacija gauta per vizitą į šalį, rengiant 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

⁶³ Šiuo klausimu reikėtų priminti, kad persvarstytoje Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvoje valstybės narės raginamos priimti teisėkūros priemones, kuriomis būtų numatyta, kad jų jurisdikcijai priklausantys žiniasklaidos paslaugų teikėjai suteiktą galimybę susipažinti su informacija apie jų nuosavybės struktūrą, įskaitant tikruosius savininkus.

⁶⁴ Masinės žiniasklaidos įstatymo projekto iš dalies pakeistas 12 straipsnis.

⁶⁵ Žr. ankstesnę išnašą.

⁶⁶ Profesinio sąžiningumo ir korupcijos prevencijos įstatymas.

⁶⁷ 2020 m. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorija.

nacionalinio visuomeninio transliuotojo finansavimu ir nacionalinės spaudos agentūros valdymu – šie pakeitimai buvo laikomi politiškai motyvuotais.

Norint įgyvendinti teisę į informaciją, reikia atlikti ilgas procedūras, tačiau pažeidimų užregistruota nedaug.⁶⁸ Ši teisė įtvirtinta Konstitucijoje ir reglamentuojama Viešos informacijos prieinamumo įstatyme. Taikomi apskundimo mechanizmai, juos administruoja Informacijos komisaras. 2020 m. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijoje teisės į informaciją apsaugai priskirtas mažos rizikos lygis.

Nors fiziniai išpuoliai prieš žurnalistus yra reti, internetinis priekabiavimas arba grasinimai žurnalistams pasitaiko dažnai ir teisingumo sistema už juos baudžia retai. Kalbant apie žurnalistų apsaugos sistemą, saviraiškos ir informacijos laisvė įtvirtinta Konstitucijoje ir atitinkamuose įstatymuose (pvz., Baudžiamajame kodekse) ir taikomi teisminiai mechanizmai. Nors „Žurnalistai be sienų“ pastebėjo, kad 2019 m. fizinių išpuolių prieš žurnalistus nebuvo pastebėta⁶⁹, buvo pranešta apie bauginantį poveikį darančius ieškinius⁷⁰. Taip pat buvo pranešta apie žurnalistų, atskleidžiančių viešojo intereso informaciją, baudžiamąjį persekiojimą⁷¹. „Teisė į ištaisymą“⁷² susilpnino žiniasklaidos pliuralizmą ir 2019 m. pasaulio spaudos laisvės indekse pabrėžiama, kad problemų kelia žurnalistų savicenzūra⁷³. Slovėnijoje laisvės atėmimo bausmė yra tarp numatytų sankcijų už garbės ir orumo įžeidimą. 2020 m. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijoje saviraiškos laisvės apsaugai 2018 ir 2019 metais priskirtas vidutinės rizikos lygis. Tačiau atrodo, kad padėtis pablogėjo. Europos Tarybos platforma žurnalistikos apsaugai ir žurnalistų saugumui skatinti 2020 m. paskelbė keturis įspėjimus dėl Slovėnijos, daugiausia susijusius su priekabiavimu prie žurnalistų⁷⁴. Tris iš keturių įspėjimų Slovėnijos valdžios institucijos aptarė savo atsakyme, kaip nurodyta platformoje. Internetiniai išpuoliai ir grėsmės, taip pat ir iš politikų, tebėra gausūs, tačiau daugelis nusikalstamos veikos vykdytojų lieka anonimiški⁷⁵. Kelios organizacijos išreiškė susirūpinimą dėl tiriamosios žurnalistikos žurnalistų saugumo, susijusio su nerimą keliančiu nesenu atveju⁷⁶. Dėl siauro baudžiamosios teisės taikymo už internetinį priekabiavimą prie žurnalistų arba jiems skirtus grasinimus sankcijos taikomos retai. Šiuo atveju remiamasi Valstybinės prokuratūros teisiniu aiškinimu, pagal kurį viešas neapykantos kurstymas turi būti „konkretus“, prilygstantis „konkrečiam pavojui viešajai tvarkai ir taikai“, kad už jį būtų vykdomas baudžiamasis persekiojimas kaip už nusikaltimą⁷⁷.

⁶⁸ Žr. ankstesnę išnašą.

⁶⁹ „Žurnalistai be sienų“, Slovėnija.

⁷⁰ Žr. ankstesnę išnašą.

⁷¹ 2020 m. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorija, Europos Tarybos platforma žurnalistikos apsaugai ir žurnalistų saugumui skatinti.

⁷² Masinės žiniasklaidos įstatymo 26 straipsnis, kuriuo suteikiama galimybė reikalauti ištaisyti teiginį, jeigu nebuvo laikomasi asmens, kuriam teiginys turi poveikį, teisių ir interesų.

⁷³ „Žurnalistai be sienų“, Slovėnija.

⁷⁴ Europos Tarybos platforma žurnalistikos apsaugai ir žurnalistų saugumui skatinti.

⁷⁵ 2020 m. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorija.

⁷⁶ Europos Tarybos platforma žurnalistikos apsaugai ir žurnalistų saugumui skatinti, įspėjimas Nr. 28/2020 dėl tiriamosios žurnalistikos žurnalistų Blažo Zgagos, <https://rsf.org/en/news/seven-organisations-call-slovenian-government-stop-harassing-investigative-journalist>.

⁷⁷ ECRI, Penktoji ataskaita, *Legal opinion of the Supreme State Prosecutor's Office regarding the prosecution of Art. 297 of the Criminal Code*. Pažymėtina, kad 2019 m. Aukščiausiasis Teismas išaiškino, kad yra du būdai padaryti Baudžiamojo kodekso 297 straipsnyje nurodytą nusikaltimą: arba a) pavojų viešajai tvarkai ir taikai keliančiu arba ją trikdančiu būdu kurstant neapykantą ir smurtą arba netoleranciją, arba b) grasinimais, įžeidimais arba žodiniu užgauliojimu. Nurodoma, kad tuo atveju, kai elgesys pasireiškia grasinimais, įžeidimais arba žodiniu užgauliojimu, nėra reikalavimo, kad būtų keliamas pavojus viešajai tvarkai ir taikai. Tačiau taip pat paaiškinama, kad, kai elgesys gali kelti pavojų viešajai tvarkai ir taikai arba ji gali būti

Šis aiškinimas gali turėti neigiamą poveikį žurnalistų apsaugai baudžiamosios teisenos sistemoje. Be to, įvairūs šaltiniai pranešė, kad su žurnalistais susijusios teisminės procedūros gali būti ilgokos, o tai atgraso nuo saviraiškos laisvės ir dažnai nukentėjusieji apie tokius veiksmus nepraneša⁷⁸.

IV. KITI INSTITUCINIAI KLAUSIMAI, SUSIJĘ SU STABDŽIŲ IR ATSVARŲ SISTEMA

Slovėnijoje veikia parlamentinė valdžios sistema su netobula dviejų rūmų struktūra, kurioje įstatymus priima tik Nacionalinė Asamblėja (pirmieji Parlamento rūmai), o Nacionalinė Taryba (antrieji Parlamento rūmai) jų nepriima⁷⁹. Teisės aktų projektus gali teikti vyriausybė, bet kuris Parlamento narys arba bent 5 000 rinkėjų. Konstitucinis Teismas atlieka *ex post* konstitucinę peržiūrą, taip pat ir konkrečiose bylose, remdamasis konstituciniu skundu. Stabdžių ir atsvarų sistemoje tam tikrą vaidmenį atlieka ne tik teisingumo sistema, bet ir įvairios kitos institucijos, visų pirma ombudsmenas ir lygybės principo gynėjas.

Konsultacijos su visuomene dėl įstatymų projektų organizuojamos pasitelkiant specialią internetinę priemonę. Parlamento rezoliucijoje rekomenduojama, kad viešos konsultacijos truktų 30–60 dienų ir kad šis procesas būtų apibendrinamas ataskaitoje⁸⁰. Įstatymų projektai skelbiami specialioje interneto svetainėje *e-Demokracija*⁸¹, per kurią visuomenė gali siųsti savo atsiliepimus. Praktikoje visuomenė ne visada turi pakankamai galimybių dalyvauti teisėkūros procese. Rekomenduojamo konsultacijų laikotarpio dažnai nesilaikoma, nes visuomenei suteikiamas trumpesnis laikas pastaboms pateikti. Kai kuriais atvejais į pastabas tinkamai neatsižvelgiama⁸². Įstatymai gali būti priimami taikant sutrumpintą procedūrą arba skubos tvarka, kaip nurodyta Nacionalinės Asamblėjos Darbo tvarkos taisyklėse numatytose sąlygose⁸³. Tada Nacionalinės Asamblėjos pirmininko kolegija nusprendžia, ar įstatymas bus aptariamasis tokiu būdu⁸⁴. Vykdamas sutrumpintą procedūrą arba skubos tvarka bendros diskusijos nevyksta, o antrasis ir trečiasis svarstymai surengiami per tą pačią Parlamento sesiją. Per 2014–2018 m. Parlamento kadenciją 39 proc. visų įstatymų buvo priimta pagal įprastą procedūrą, 19,1 proc. įstatymų – skubos tvarka, o 23 proc. įstatymų – pagal sutrumpintą teisėkūros procedūrą⁸⁵.

---

trikdoma, nėra reikalavimo, kad pavojus būtų tiesioginis, tik reikalaujama, kad jis galėtų virsti konkrečiu pavojumi, <http://www.sodisce.si/vsrs/objave/2019080810051183/>.

⁷⁸ Šiuo klausimu reikėtų priminti, kad, laikantis Europos standartų, kaip nurodyta Europos Tarybos rekomendacijoje 2016/4, „valstybės narės turėtų priimti visapusišką teisinę sistemą, kuria žurnalistams ir kitiems žiniasklaidos veikėjams būtų sudarytos sąlygos efektyviai, be baimės prisidėti prie viešų diskusijų“.

⁷⁹ 2008 m. spalio 22 d. Slovėnijos Konstitucinio Teismo sprendimas U-I-295/07.

⁸⁰ Rezoliucija dėl teisėkūros reglamentavimo. Viešos konsultacijos nevykdomos taikant specialias teisėkūros procedūras, pvz., skubos tvarką, arba sprendžiant tam tikrus klausimus, pvz., dėl valstybės biudžeto.

⁸¹ Apsilankyti interneto svetainėje galim adresu <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija>.

⁸² Europos nacionalinių žmogaus teisių institucijų tinklas (2020), Teisinė valstybė Europos Sąjungoje: nacionalinių žmogaus teisių institucijų ataskaitos. Informacija gauta per konsultacijų procesą, rengiant 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

⁸³ Teisės aktai pagal sutrumpintą procedūrą gali būti priimami šiais atvejais: nežymūs įstatymo pakeitimai, įstatymo arba kai kurių jo nuostatų baigimas galioti, nežymus suderinimas su ES teisės aktais arba kitais nacionalinės teisės aktais, arba įstatymų, dėl kurių Konstitucinis Teismas priėmė sprendimus, pakeitimai (Nacionalinės Asamblėjos Darbo tvarkos taisyklių 142 straipsnis); nacionalinio saugumo, gaivalinių nelaimių atveju arba siekiant užkirsti kelią rimtiems padariniams valstybės veikimui, vyriausybė gali pasiūlyti Nacionalinei Asamblėjai, kad įstatymas būtų priimamas skubos tvarka (Nacionalinės Asamblėjos Darbo tvarkos taisyklių 143 straipsnis).

⁸⁴ Nacionalinės Asamblėjos Darbo tvarkos taisyklių 143 straipsnis.

⁸⁵ Slovėnijos Respublikos Nacionalinė Asamblėja (2018), Nacionalinės Asamblėjos darbo per 2014–2018 m. Parlamento kadenciją ataskaita.

Padaugėjus konstitucinių skundų, toliau daugėjo susikaupusių Konstitucinio Teismo bylų ir toliau ilgėjo proceso trukmė. Konstitucijoje nurodyta, kad Konstitucinis Teismas turi įgaliojimus peržiūrėti įstatymų, administracinių aktų, vykdančios viešosios valdžios funkcijas priimtų bendro pobūdžio aktų, tarptautinių sutarčių ir konstitucinių skundų atitiktį. Procesą gali pradėti Nacionalinė Asamblėja, trečdalis jos deputatų, vyriausybė, ombudsmenas⁸⁶, Teismų taryba, generalinis prokuroras ir kiti subjektai. Konstitucinis Teismas gali paskelbti negaliojančiais įstatymus, neatitinkančius Konstitucijos, ir paskelbti negaliojančiais arba panaikinti administracinius aktus arba vykdančios viešosios valdžios funkcijas priimtus bendro pobūdžio aktus, kurie prieštarauja Konstitucijai arba yra neteisėti. Jeigu Konstitucinis Teismas mano, kad administracinis teisės aktas prieštarauja Konstitucijai arba yra neteisėtas, jis priima deklaratyvų sprendimą. 2019 m. Konstitucinis Teismas išsprendė 1 804 bylas⁸⁷. Nors konstitucinės peržiūros prašymų dar labiau sumažėjo (iki 165 bylų), nuolat daugėjant konstitucinių skundų Konstitucinis Teismas negali susidoroti su darbo krūviu. Jis šiuo metu nagrinėja daugiau kaip 2 500 bylų, iš kurių daugiau kaip keturi penktadaliai yra konstituciniai skundai. Nuo 2016 m. kiekvienais metais susikaupusių bylų daugėjo maždaug 25 proc. Taigi, vidutinė proceso trukmė nagrinėjant atitinkamai konstitucinių skundų bylas ir konstitucinės peržiūros bylas pailgėjo nuo 250 dienų 2012 m. iki 425 dienų ir beveik 500 dienų 2019 m. Konstitucinis Teismas taip pat ėmėsi peržiūrėti tam tikras priemones, priimtas reaguojant į COVID-19 pandemiją⁸⁸.

Žmogaus teisių ombudsmenas ir Lygybės principo gynėjas taip pat atsako už asmenų teisių apsaugą. Žmogaus teisių ombudsmenas atsako už žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugą nuo valstybės institucijų, vietos savivaldos ir viešosios valdžios funkcijas atliekančių asmenų. Pasaulinis nacionalinių žmogaus teisių institucijų aljansas ombudsmenui suteikė nacionalinės žmogaus teisių institucijos B akreditaciją. Nuo akreditacijos ombudsmeno įgaliojimai buvo išplėsti, kad atitiktų A akreditaciją⁸⁹. Ombudsmeno tarnyba taip pat veikia ir kaip vaikų teisių gynėja. Ombudsmenas rengia metines ataskaitas, kurios aptarimos Nacionalinėje Asamblėjoje⁹⁰. Tada vyriausybė parengia atsakymą į ataskaitoje nurodytus faktus ir rekomendacijas. Dar viena nepriklausoma institucija, kuriai pavesta saugoti žmogaus teises, yra Lygybės principo gynėjas, nepriklausoma įstaiga, kurios funkcijos, be kita ko, yra apsauga nuo diskriminacijos ir lygybės skatinimas sisteminiu lygmeniu, konsultavimas, teisinė parama ir atstovavimas teisme diskriminacijos aukoms, taip pat teisiškai privalomų sprendimų skelbimas remiantis skundais dėl diskriminacijos. Tačiau Lygybės principo gynėjas neturi įgaliojimų skelbti sankcijų⁹¹. Nepaisant didesnių finansinių išteklių, ši įstaiga

---

⁸⁶ Bėgant metams, ombudsmenas taip pat pateikė 31 prašymą peržiūrėti administracinio akto arba vykdančios viešosios valdžios funkcijas priimto bendro pobūdžio akto atitiktį Konstitucijai arba teisėtumą, Europos nacionalinių žmogaus teisių institucijų tinklas (2020), Teisinė valstybė Europos Sąjungoje: nacionalinių žmogaus teisių institucijų ataskaitos.

⁸⁷ 2019 m. Konstitucinio Teismo darbo ataskaita.

⁸⁸ Siekdama reaguoti į COVID-19 pandemiją, Slovėnija neskelbė nepaprastosios padėties, o daugumą priemonių vyriausybė priėmė remdamasi Užkrečiamųjų ligų įstatymu, kuris 2020 m. balandžio mėn. taip pat buvo iš dalies pakeistas. Remiantis šiuo įstatymu vyriausybė turi informuoti Parlamentą apie visas priimtas priemones. Žr., pvz., Konstitucinio Teismo sprendimą dėl judėjimo tarp savivaldybių apribojimo, U-I-83/20-10, 2020 4 16.

⁸⁹ 2020 m. kovo mėnesiui numatyta pakartotinė akreditacija buvo atidėta dėl COVID-19 pandemijos.

⁹⁰ Ataskaitas galima rasti adresu <http://www.varuh-rs.si/sl/promocija-publikacije-projekti/publikacije-gradiva/letna-porocila-priporocila-dz-odzivna-porocila-vlade/>.

⁹¹ Pažymėtina, jog Komisijos rekomendacijoje nurodyta, kad tais atvejais, kai lygybės įstaigos turi teisinę galią skelbti privalomus sprendimus, valstybė narė joms taip pat turėtų suteikti įgaliojimus skelbti pakankamas, efektyvias ir proporcingas sankcijas. Žr. 2018 m. birželio 22 d. Komisijos rekomendaciją dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų (C(2018) 3850 *final*), 1.1.2 punkto 5 papunktis.

turi gana mažai darbuotojų⁹². Pažymėtina, kad kitos nepriklausomos įstaigos taip pat susiduria su problemomis⁹³.

Nacionaline nevyriausybinių sektoriaus ir savanoriškos veiklos plėtros strategija siekiama iki 2023 m. sustiprinti paramą nevyriausybiniams organizacijoms. Strategijoje nustatytos priemonės, kaip remti šių organizacijų pastangas prisidėti prie pliuralizmo ir demokratijos principų įtvirtinimo visuomenėje⁹⁴. Šia strategija taip pat skatinamas NVO skaidrumas, profesinis sąžiningumas ir atskaitomybė. Valstybė finansuoja NVO projektus ir programas tose srityse, kuriose, jos manymu, NVO galėtų įgyvendinti viešosios politikos priemonės ir teikti paslaugas piliečiams. Finansavimas daugiausia teikiamas per viešus konkursus, viešus kvietimus teikti pasiūlymus, arba tiesiogiai. Laikoma, kad Slovėnijos pilietinė visuomenė yra atvira ir gausi, vykdoma daug savanoriškos veiklos⁹⁵.

---

⁹² Pirmaisiais veiklos metais gynėjui buvo skirta iš viso 200 000 EUR, todėl jo galimybės plėtoti ir įgyvendinti savo plačius įgaliojimus liko mažos. Tačiau 2019 m. pradžioje nacionalinis biudžetas buvo perbalansuotas ir gynėjui buvo skirta 1 100 000 EUR. Žr. iš Slovėnijos gautus atsakymus rengiant 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą. 2019 m. pabaigoje gynėjo įstaigoje dirbo 19 darbuotojų.

⁹³ 2020 m. gegužės mėn. vyriausybė / policijos generalinis direktorius pakeitė kelių nepriklausomų įstaigų direktorius: specializuoto kovos su korupcija policijos skyriaus direktorių; Statistikos tarnybos (SURS) direktorių; Finansinės žvalgybos padalinio direktorių. Tai buvo pirmas kartas, kai tokie atleidimai iš pareigų buvo atlikti nenurodant priežasties. Pažymėtina, kad 2020 m. birželio mėn. Komisija išsiuntė raštą, kuriame, atsižvelgiant į ES nacionalinių statistikos institucijų nepriklausomumo taisykles, prašoma paaiškinti Statistikos tarnybos direktoriaus atleidimą iš pareigų. Specializuoto kovos su korupcija policijos skyriaus direktorius ir Statistikos tarnybos direktorius inicijavo teisminę savo atleidimo iš pareigų peržiūrą. Vidaus reikalų ministerija: Policing (2020), Slovėnijos vyriausybė (2020), Slovėnijos Respublikos vyriausybės 47-oji korespondencijos sesija.

⁹⁴ Strategiją galima rasti adresu <https://www.gov.si/en/topics/non-governmental-organisations/>.

⁹⁵ CIVICUS reitingai; reitingai nustatomi pagal penkių kategorijų skalę: atvira, susiaurinta, apsunkinta, suvaržyta ir uždara.

Priedas. Abėcėlinis šaltinių sąrašas*.

* *Atsakymų, gautų per konsultacijas dėl 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos, sąrašas pateikiamas (Komisijos svetainėje).*

2008 m. spalio 22 d. Slovėnijos Konstitucinio Teismo sprendimas U-I-295/07.

2018 m. birželio 22 d. Komisijos rekomendacija dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų (C(2018) 3850 final).

2018 m. liepos 5 d. Slovėnijos Konstitucinio Teismo sprendimas, U-I-6/15-23, Up-33/15-32 ir Up-1003/15-27, <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ODLU1809>.

2020 m. balandžio 16 d. Slovėnijos Konstitucinio Teismo sprendimas U-I-83/20-10, <http://www.us-rs.si/zadrzanje-izvrsevanja-7-clena-odloka-o-zacasni-splosni-prepovedi-gibanja-in-zbiranja-ljudi-na-javnih/>.

Aukščiausiasis Teismas (2019), 2019 m. metinė ataskaita, http://www.sodisce.si/mma_bin.php?static_id=2020052510305888.

Aukščiausioji valstybinė prokuratūra (2013), Teisinė nuomonė dėl baudžiamojo persekiojimo pagal Baudžiamojo kodekso 297 straipsnį, http://www.spletno-oko.si/sites/default/files/sovrazni_govor_pravno_stalisce_-_vrhovno_tozilstvo_0.doc.

Aukščiausioji valstybinė prokuratūra (2019), 2019 m. metinė ataskaita.

Aukščiausioji valstybinė prokuratūra ir generalinis prokuroras (2019), Parlamentinių tyrimų įstatymo konstitucinės peržiūros iniciatyva, <https://www.dtr-si/files/documents/USTAVNA%20POBUDA03.pdf>.

CIVICUS, *Monitor tracking civic space, Slovenia*. <https://monitor.civicus.org/country/slovenia/>

Europos Komisija (2016, 2017, 2018, 2019, 2020), ES teisingumo rezultatų suvestinė.

Europos Komisija kovai su rasizmu ir netolerancija – ECRI (2019), Penktoji ataskaita dėl Slovėnijos, <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/slovenia>.

Europos nacionalinių žmogaus teisių institucijų tinklas (2020), Teisinė valstybė Europos Sąjungoje: nacionalinių žmogaus teisių institucijų ataskaitos. Atsakymai gauti per konsultacijų procesą rengiant 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

Europos Taryba (2019), Naujienu svetainė: *The CEPEJ awards the Crystal Scales of Justice Prize to the Supreme Court of Slovenia*. <https://www.coe.int/en/web/human-rights-rule-of-law/-/the-cepej-awards-the-crystal-scales-of-justice-prize-to-the-supreme-court-of-slovenia>.

Europos Taryba. Europos Komisija kovai su rasizmu ir netolerancija – ECRI (2019), ECRI ataskaita dėl Slovėnijos, <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/slovenia>.

Europos Taryba. Ministrų Komitetas (2016), Ministrų Komiteto rekomendacija CM/Rec(2016)4 valstybėms narėms dėl žurnalistikos apsaugos ir žurnalistų bei kitų žiniasklaidos veikėjų saugumo.

Europos Tarybos platforma žurnalistikos apsaugai ir žurnalistų saugumui skatinti. Slovėnija. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom/slovenia>.

Europos teismų tarybų tinklas (2020), *Contribution from the European Networks of Council for the Judiciary for the stakeholder consultation for the 2020 Rule of Law Report*.

GRECO (2013), Ketvirtasis vertinimo etapas. Slovėnijos vertinimo ataskaita. Parlamento narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos prevencija.

GRECO (2016), Ketvirtasis vertinimo etapas. Laikinoji Slovėnijos atitikties ataskaita. Parlamento narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos prevencija.

GRECO (2018), Penktasis vertinimo etapas. Slovėnijos vertinimo ataskaita dėl korupcijos prevencijos ir profesinio sąžiningumo skatinimo tam tikrose valdžios institucijose (aukščiausiose vadovaujamose pareigose) ir teisėsaugos institucijose.

Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Šalies ataskaita. Slovėnija 2020“, pridėtas prie Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos Centriniam Bankui ir Euro grupei „2020 m. Europos semestras. Struktūrinių reformų pažangos vertinimas, makroekonominio disbalanso prevencija ir naikinimas ir pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 atliktų nuodugnių apžvalgų rezultatai“ (SWD/2020/523 *final*).

Komunikacijos generalinis direktoratas (2020), Specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 502 dėl korupcijos.

Kultūros ministerija, Žiniasklaidos registro tinklalapis, <https://rmsn.ekultura.gov.si/razvid/mediji>.

Slovėnijos Konstitucinis Teismas (2019), Sprendimas dėl laikino Parlamentinių tyrimų įstatymo galiojimo teisėjų atžvilgiu sustabdymo, <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=SKLU291>.

Slovėnijos Konstitucinis Teismas (2019), Sprendimas dėl laikino Parlamentinių tyrimų įstatymo galiojimo valstybinių prokurorų atžvilgiu sustabdymo, <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=SKLU293>.

Slovėnijos Konstitucinis Teismas (2020), 2019 m. Konstitucinio Teismo darbo ataskaita, https://www.us-rs.si/wp-content/uploads/2020/05/urs_letnoporocilo_2019.pdf.

Slovėnijos Respublikos Nacionalinė Asamblėja (2018), Nacionalinės Asamblėjos darbo per 2014–2018 m. Parlamento kadenciją ataskaita, https://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/PorocilaDZ/Mandat_2014%E2%80%932018/Report_2014-2018.pdf.

Slovėnijos Respublikos ombudsmenas (2020), Slovėnijos Respublikos ombudsmeno 2019 m. metinė ataskaita, <http://www.varuh-rs.si/sl/promocija-publikacije-projekti/publikacije-gradiva/letna-porocila-priporocila-dz-odzivna-porocila-vlade/>.

Slovėnijos vyriausybė (2018), Aukščiausiasis Teismas pristatė naujus Slovėnijos teisminių institucijų darbo kokybės ir reputacijos ilgalaikio gerinimo veiksmus, <http://www.sodisce.si/vsrs/objave/2018102509355191/>.

Slovėnijos vyriausybė (2019), Aukščiausiasis Teismas nusprendė, kaip svarbu taikyti sankcijas už veiksmus, kai yra neapykantą kurstančios kalbos požymių, <http://www.sodisce.si/vsrs/objave/2019080810051183/>.

Slovėnijos vyriausybė (2020), Iš Slovėnijos gauti atsakymai rengiant 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

Slovėnijos vyriausybė (2020), Slovėnijos Respublikos vyriausybės 47-oji korespondencijos sesija, <https://www.gov.si/novice/2020-05-21-47-dopisna-seja-vlade-republike-slovenije/>.

Slovėnijos vyriausybė, *e-Democracy* tinklalapis, <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija>.

Teismų taryba (2019), Prašymas atlikti konstitucinę peržiūrą ir iš dalies sustabdyti Parlamentinių tyrimų įstatymo taikymą, <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=SKLU291>.

UX Design Awards, 2019 m. *UX Design* apdovanojimo laimėtojas, <https://ux-design-awards.com/news/gewinner-der-ux-design-awards-2019-2/>.

Vidaus reikalų ministerija. Policija (2020), Nuo šiandien Igoris Lambergas perima vadovavimą Nacionaliniam tyrimų biurui, <https://www.policija.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost/sporocila-za-javnost-gpue/103938-z-danasnjim-dnem-vodenje-nacionalnega-preiskovalnega-urada-prevzema-igor-lamberger>.

Virtualus vizitas į Slovėniją rengiant 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

Žiniasklaidos pliuralizmo ir žiniasklaidos laisvės centras (2020), 2020 m. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorija, <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020/>.
„Žurnalistai be sienų“, Slovėnija, <https://rsf.org/en/slovenia>.

II priedas. Vizitas į Slovėniją

2020 m. birželio mėn. Komisijos tarnybos surengė virtualius susitikimus su:

- Ryšio tinklų ir paslaugų agentūra (AKOS)
- Žurnalistų asociacija
- Žurnalistų ir publicistų asociacija
- Korupcijos prevencijos komisija
- Bendrosios policijos direkcijos Korupcijos skyriumi
- Teismų taryba
- Teisingumo ministerija
- Viešojo administravimo ministerija
- Specialiąją prokuratūra
- Valstybinių prokuratūrų taryba
- Aukščiausiuoju Teismu
- Aukščiausiąją valstybine prokuratūra
- „Transparency International“ Slovėnijos skyriumi

* Komisija taip pat surengė kelis horizontalius susitikimus su šiomis organizacijomis:

- „Amnesty International“
- „Civil Liberties Union for Europe“
- Europos pilietinės visuomenės tinklu
- Europos Bažnyčių konferencija
- „EuroCommerce“
- Europos ne pelno teisės centru
- Europos žiniasklaidos ir spaudos laisvės centru
- Europos piliečių forumu
- „Free Press Unlimited“
- „Front Line Defenders“
- Tarptautinės lesbiečių ir gėjų asociacijos Europos skyriumi
- Tarptautine teisininkų komisija
- Tarptautine žmogaus teisių federacija
- Tarptautiniu spaudos institutu
- Mokymosi visą gyvenimą platforma
- Atviros visuomenės teisingumo iniciatyva / Atviros visuomenės Europos politikos institutu
- „Žurnalistai be sienų“
- „Transparency International“ Europos Sąjungos skyriumi